

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 18. november 1997

om delstaten Sachsen-Anhalts kontraktationering i forbindelse med garantier fra Bürgschaftsbank Sachsen-Anhalt GmbH til fordel for kriseramte virksomheder

(Kun den tyske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(98/276/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE
FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 92 og 93,

under henvisning til aftalen om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 61,

efter at have givet de øvrige medlemsstater og andre interesserede parter lejlighed til at fremsætte deres bemærkninger i henhold til EF-traktatens artikel 93, stk. 2, og

ud fra følgende betragtninger:

I

Den 9. oktober 1996 besluttede Kommissionen at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 93, stk. 2, angående en fælles støtteordning mellem delstaten Sachsen-Anhalt og garantibanken for delstaten Sachsen-Anhalt, Bürgschaftsbank Sachsen-Anhalt GmbH (i det følgende benævnt »Bürgschaftsbank«).

Som led i den særlige garantiordning (Sonderbürgschaftsprogramm »Liquiditätssicherung«) har Bürgschaftsbank stillet garantier til virksomheder med hovedsæde i delstaten Sachsen-Anhalt, som af eksterne og uforudsigelige årsager har likviditetsvanskeligheder, der truer virksomhedernes overlevelse. Der kunne stilles garantier på indtil 90 % af det lånebeløb, som de pågældende virk-

somheder skulle optage hos private kreditinstitutter og ikke havde opnået uden denne garanti. Ordningen blev iværksat i december 1994, og der var mulighed for at indgive ansøgninger indtil udgangen af 1995. Delstaten Sachsen-Anhalt stillede en global kontraktation (Rückbürgschaft) på oprindeligt 100 mio. DEM. Dette beløb blev i april 1996, dvs. efter ansøgningsfristens udløb, nedsat til 16 mio. DEM. Delstaten er repræsenteret i Bürgschaftsbanks bevillingsudvalg (Bevolligungsausschuß). Der kunne ikke træffes beslutninger om garanti-stillelse i forbindelse med delstatens kontraktationering uden samtykke fra delstatsregeringens repræsentanter.

Støtteordningen, som ikke er anmeldt i henhold til EF-traktatens artikel 93, stk. 3, var gældende i årene 1994 og 1995 (den periode, hvori der skulle indgives ansøgning om garanti).

Kommissionen nærede betænkeligheder med hensyn til, om støtteordningen var forenelig med fællesmarkedet, fordi den giver virksomheder, hvis overlevelse er truet, mulighed for at videreføre driften, uden at kriterierne i Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (i det følgende benævnt »rammebestemmelserne«)⁽¹⁾ var opfyldt.

Den 22. oktober 1996 blev Tyskland underrettet om Kommissionens beslutning om at indlede proceduren og opfordret til at fremsætte sine bemærkninger. De øvrige medlemsstater og andre interesserede parter blev underrettet med offentliggørelsen af skrivelsen i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*⁽²⁾ og opfordret til at udtale sig.

Tyskland har fremsat sine bemærkninger ved skrivelse af 18. december 1996. Der er ikke modtaget bemærkninger fra anden side.

⁽¹⁾ EFT C 368 af 23. 12. 1994, s. 12.

⁽²⁾ EFT C 35 af 4. 2. 1997, s. 10.

II

Bürgschaftsbank, der er et selskab med begrænset ansvar, indehaves af fem regionale erhvervs sammenslutninger, fem regionale industri- og handelskamre og håndværksråd, elleve kreditinstitutter samt tre forsikringsselskaber. Selskabets indskudskapital udgør 16 146 000 DEM.

Ifølge retningslinjerne for den særlige garantiordning (Sonderbürgschaftsprogramm »Liquiditätssicherung«), der er beskrevet i afsnit I, kan virksomheder, som af eksterne og for en normal ledelse uforudsigelige årsager har likviditetsvanskeligheder, ansøge om opfyldelsesgarantier hos Bürgschaftsbank for indtil 90 % af lånebeløbet i forbindelse med banklån, som de ikke selv kan stille tilstrækkelig sikkerhed for. Alle virksomheder, der ansøger om garanti, skal fremlægge en plan for sin økonomiske konsolidering og således godtgøre, at garantien vil bidrage til at rette op på virksomhedens økonomiske situation.

Garantierne har en varighed på maksimalt tre år og er begrænset til 2 mio. DEM pr. virksomhed. I henhold til retningslinjerne for ordningen stilles der kun garantier til fordel for virksomheder mod hovedsæde i delstaten Sachsen-Anhalt (*der Sitz des Unternehmens muß in Sachsen-Anhalt sein*) og som regel kun virksomheder med indtil 250 ansatte og en årlig omsætning på maksimalt 40 mio. DEM. Ordningen udelukker dog ikke udtrykkeligt, at der stilles garantier til fordel for store virksomheder eller virksomheder inden for sektorer, som der gælder særlige støttebestemmelser for. De garanterede lån ydes som lån med fast rente til en rentesats, der ligger 1 % under den rentesats, der normalt gælder for lignende lån. Bürgschaftsbank modtager for garantien et engangsgebyr til administration på 2 % samt en årlig provision på 1 % af det beløb, der garanteres for.

Forudsætningen for, at Sachsen-Anhalt stiller den kontraktation, der er beskrevet under afsnit I, er, at de pågældende garantier udelukkende stilles til fordel for små og mellemstore virksomheder (der henvises ikke til fællesskabsdefinitionen af begrebet »SMV«) samt liberale erhverv, som ikke i tilstrækkelig grad råder over den banksikkerhed, der er nødvendig for at kunne optage lån.

Den finansielle risiko er således fordelt på følgende måde:

Långiver (kreditinstitut):	10 %
Bürgschaftsbank:	9 %
Delstaten Sachsen-Anhalt:	81 %.

Delstaten er repræsenteret i Bürgschaftsbanks bevillingsudvalg. Der kan ikke træffes beslutninger om garantistillelse i forbindelse med delstatens kontraktation uden samtykke fra delstatsregeringens repræsentanter.

Bürgschaftsbank har i forbindelse med delstaten Sachsen-Anhalts kontraktation stillet opfyldelsesgarantier for beløb på mellem 18 000 og 1,8 mio. DEM til fordel for 39 virksomheder. De pågældende virksomheder havde 2-174 personer ansat. Den sidste garanti blev stillet i april 1996. Af det loft på 100 mio. DEM, der oprindeligt var bevilget til kontraktationen, blev der i realiteten kun stillet garanti for 15,645 mio. DEM, hvorfor beløbet blev begrænset til 16 mio. DEM i april 1996.

III

Ifølge egne oplysninger gik den tyske regering ud fra, at støtteintensiteten i de mulige tilfælde, hvor den særlige garantiordning ville blive anvendt, ville ligge under det loft, der finder anvendelse i forbindelse med den såkaldte »de minimis«-regel. Desuden oplyste den tyske regering Kommissionen om, at bevillingsudvalget ved anvendelsen af støtteordningen havde lagt den definition af små og mellemstore virksomheder, der er formuleret i Kommissionens henstilling af 3. april 1996, til grund. Endvidere drejede det sig i forbindelse med modtagervirksomhedernes problemer ikke om vanskeligheder som omhandlet i rammebestemmelserne, men derimod udelukkende om likviditetsproblemer som følge af skyldige tilgodehavender eller forsinket betaling fra kundernes side. De pågældende virksomheders lave egenkapital — en situation, som efter den tyske regerings opfattelse er typisk for østtyske virksomheder og en følge af Tysklands deling inden 1990 — havde gjort det vanskeligt at løse de finansielle problemer. Formålet med støtteordningen var heller ikke at bidrage til en omstrukturering af modtagervirksomhederne med henblik på en genoprettelse af rentabiliteten — hvilket havde krævet en omstrukturingsplan — men derimod udelukkende til en økonomisk konsolidering af principielt levedygtige virksomheder.

Med hensyn til kravet om, at det udelukkende er virksomheder med hovedsæde i delstaten Sachsen-Anhalt, der kan modtage støtte, meddelte den tyske regering Kommissionen, at bevillingsudvalget også havde udvalgt, to virksomheder med hovedsæde i henholdsvis Niedersachsen og Nordrhein-Westfalen, som kun havde filialer i Sachsen-Anhalt.

For så vidt angår nødvendigheden af at begrænse støtten til det strengt nødvendige for at nå målene med støtten, henviste den tyske regering til delstaten Sachsen-Anhalts finansforordning, hvorefter alle myndigheder er forpligtede til i forbindelse med offentlige finansielle transaktioner at opnå de bedst mulige resultater med færrest mulige omkostninger.

IV

De garantier, som Bürgschaftsbank har stillet i forbindelse med den særlige garantiordning (Sonderbürgschaftsprogramm »Liquiditätssicherung«), udgør statsstøtte efter EF-traktatens artikel 92, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, da de blev stillet på baggrund af delstaten Sachsen-Anhalts kontraktauktion for 90 % af lånebeløbet og under offentlige myndigheders medvirken. Der kunne ikke stilles kontraktauktion for garantierne uden delstatsregeringens samtykke.

Den risiko, som Bürgschaftsbank pådrager sig, er begrænset til 9 % af garantibeløbet. Den blev dækket af en årlig garantiprovision på 1 % af det beløb, der garanteres for. Banken modtog således en præmie på 10 % for den risiko, som den pådrog sig. Långiveren beregnede for hele lånebeløbet den for garanterede lån sædvanlige årlige rentesats minus 1 % for at dække sin risiko på 10 % af det samlede lånebeløb. De pågældende kreditinstitutter har til gengæld for deres finansielle risiko således modtaget en godtgørelse, som er høj i sammenligning med den normale markedsrente for driftslån, og som skulle være tilstrækkelig til at dække den resterende risiko i forbindelse med utilstrækkeligt garanterede lån til virksomheder med likviditetsvanskeligheder. Statens bidrag i form af kontraktauktion blev ikke godtgjort gennem en provision, som skulle betales af støttemodtageren — enhver virksomhed, som har modtaget et garanteret driftslån. Det støttelement, som støtteforanstaltningen indeholder, skal derfor — i overensstemmelse med det beløb, der er garanteret via den offentlige kontraktauktion — fastsættes til 81 % af det lån, som blev ydet til den pågældende virksomhed.

Støtteordningen kan ikke betragtes som forenelig med fællesmarkedet i henhold til EF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), sammenholdt med rammebestemmelserne, da retningslinjerne for støtteordningen:

- ikke udtrykkeligt udelukker virksomheder inden for sektorer, hvor der gælder særlige fællesskabsregler for statsstøtte (jf. afsnit 2.2 i rammebestemmelserne), og heller ikke indeholder oplysninger, som giver Kommissionen mulighed for at vurdere, om de er i overensstemmelse med de gældende regler for statsstøtte inden for bestemte sektorer
- ikke udtrykkeligt udelukker store virksomheder fra støtteordningen og heller ikke indeholder bestemmelser om forudgående anmeldelse
- ikke indeholder regler for kumulering af støtte til samme formål
- hverken forbyder eller udelukker gentagen garantistillelse eller forlængelse af garantier

- ikke begrænser støtten til den periode, der er påkrævet til at udarbejdede en nødvendig og bæredygtig omstrukturingsplan
- begrænser sig til at kræve fremlæggelse af en plan for den økonomiske konsolidering og ikke en omstrukturingsplan (afsnit 3.2 i rammebestemmelserne)
- ikke udtrykkeligt begrænser støtten til det, der er strengt nødvendigt for at omstrukturere eller redde den pågældende virksomhed.

Retningslinjerne for den pågældende støtteordning kan således ikke opfylde de centrale kriterier for rednings- og omstrukturingsstøtte i medfør af rammebestemmelserne.

Den tyske regering har anført, at det i forbindelse med de virksomheder, som støtteordningen oprindeligt var planlagt til, ikke drejede sig om kriseramte virksomheder, men derimod om principielt rentable virksomheder, som havde visse likviditetsproblemer. Ifølge den tyske regering blev ordningen udarbejdet for at hjælpe virksomheder, som måtte kæmpe med de problemer der var typiske i Østtyskland — dvs. problemer med inddrivelse af tilgodehavender hos kunder og en lav egenkapitaldækning, som var utilstrækkelig til at dække de likviditetsmæssige flaskehalse, der var en følge heraf.

Dette argument er ikke holdbart. Virksomheder, som ikke har tilstrækkelig kapital til at udsætte sig for normale risici som f.eks. forsinket betaling fra kundernes side eller at tegne en kreditforsikring til dækning af denne risiko, bør betragtes som kriseramte virksomheder, når der opstår likviditetsproblemer, som truer deres overlevelse. Støtteordninger, som udformes for at afhjælpe sådanne vanskeligheder, skal på grundlag af Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder undersøges med hensyn til om de er forenelige med fællesmarkedet.

Det forhold, at sådanne problemer optræder hyppigere i Østtyskland end i andre, mere udviklede områder i Unionen, er ikke en følge af Tysklands deling inden 1990, men skyldes denne regions generelt svage økonomiske ydeevne, som også kan registreres i andre dårligt stillede områder i Unionen. Støtteordningen er derfor heller ikke forenelig med fællesmarkedet i henhold til EF-traktatens artikel 92, stk. 2, litra c).

Støtteordningen kan heller ikke betragtes som forenelig med fællesmarkedet efter EF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra a). Hovedformålet med den er at støtte virksomheder, som har deres hovedsæde i Sachsen-Anhalt, og som har fået finansielle vanskeligheder. Begrænsningen af en støtteordning af denne art til et bestemt støtteberettiget område ændrer intet ved den kendsgerning, at de principper, der er fastsat i rammebestemmelserne, skal overholdes. I afsnit 3.2.3 hedder det udtrykkeligt:

»kriterierne i afsnit 3.2.2 ovenfor gælder derfor ligeledes for støtteberettigede områder, selv når der tages hensyn til behovet for regionaludvikling.«

Endvidere er virksomheder med hovedsæde i en anden delstat end Sachsen-Anhalt formelt udelukket fra støtteordningen, hvilket er ulovlig diskriminering efter EF-traktatens artikel 52 ff. Den omstændighed, at to vesttyske virksomheder i strid med denne bestemmelse også modtog støtte inden for rammerne af ordningen, er uden betydning, da det her drejer sig om støtteordningen som sådan og anvendelsen af den i henhold til dens egne retningslinjer og ikke om enkeltsager. Dette gælder også for begrænsningen til små og mellemstore virksomheder samt virksomheder inden for sektorer, hvor der gælder særlige støtteregler.

Da den pågældende støtteordning heller ikke omfatter nogen af de øvrige målsætninger, der er anført i EF-traktatens artikel 92, stk. 2 og 3, må Kommissionen slutte, at ordningen ikke kan betragtes som forenelig med fællesmarkedet.

Støtten blev ydet ulovligt da støtteordningen blev indført i strid med bestemmelserne i EF-traktatens artikel 93, stk. 3. Den tyske regerings udtalelse om, at den gik ud fra, at ydelsen af støtten faldt ind under »de minimis«-reglen, er ikke holdbar, da det fastsatte støttebeløb — garantier på maksimalt 2 mio. DEM pr. virksomhed med en varighed af tre år — ligger over »de minimis«-lofterne.

Enhver ulovligt ydet støtte skal principielt kræves tilbagebetalt af støttemodtageren for at genoprette den økonomiske situation, der ville have foreligget uden den pågældende støtte. Beløbet skal tilbagebetales i overensstemmelse med de i tysk lovgivning fastsatte procedurer og bestemmelser med renter, der beregnes med virkning fra den dato, hvor støtten blev ydet, og på grundlag af den referencesats, der anvendes ved beregning af regionalstøtte.

Tyskland skal således kræve den støtte, der er ydet inden for rammerne af den særlige garantiordning tilbagebetalt. Tyskland skal inden for to måneder fra meddelelsen af denne beslutning underrette Kommissionen om de foranstaltninger, der er truffet for at efterkomme beslutningen. I den rapport, der skal forelægges vedrørende gennem-

førelsen af denne beslutning, skal Tyskland gøre rede for, i hvilke tilfælde de minimis-reglen er blevet anvendt.

Det står endvidere Tyskland frit at foretage anmeldelse til Kommissionen af de enkeltsager, hvor en gentagen ydelse af den pågældende støtte efter de tyske myndigheders opfattelse er i overensstemmelse med traktatens bestemmelser. Kommissionen vil vurdere dette som led i den sædvanlige procedure —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Støtteordningen »Sonderbürgschaftsprogramm »Liquiditätssicherung« er ulovlig, da den blev indført i strid med bestemmelserne i artikel 93, stk. 3. Den er uforenelig med fællesmarkedet.

Artikel 2

Tyskland skal kræve enhver støtte, der er ydet som led i støtteordningen, tilbagebetalt. Beløbet skal tilbagebetales i overensstemmelse med de i tysk lovgivning fastsatte procedurer og bestemmelser med renter, der beregnes med virkning fra den dato, hvor støtten blev ydet, og på grundlag af den referencesats, der anvendes ved beregning af regionalstøtte.

Artikel 3

Tyskland skal inden for to måneder fra meddelelsen af denne beslutning underrette Kommissionen om de foranstaltninger, der er truffet for at efterkomme beslutningen.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til Forbundsrepublikken Tyskland.

Udfærdiget i Bruxelles, den 18. november 1997.

På Kommissionens vegne

Karel VAN MIERT

Medlem af Kommissionen